

רבה אמר מהכא מכאן למדו שחמצן הוא גזולן: שנאמר [ישעיה א יז]: "למדו היטב, דרשו משפט, אשרו [חזקון] חמוץ [נגזל]".

ודרך אגב מביאה הגמרא דרשא שדרשו חז"ל במסכת סנהדרין [לה א] על סוף הפסוק: "אשרו חמוץ".

ודייקו חכמים "אשרו חמוץ" חזקו את הנגזל, ואל תאשרו חומץ [ואל תחזקו את הגזולן]. מכאן שנזקקין לתובע תחילה.

[כגון: ראובן הלוח לשמעון מעות. ותבע אותו בבית דין לשלם, ענה שמעון: משכון היה לי ביד ראובן והתקלקל או אבד, וראובן חייב בשמירתו למדו חכמים מהפסוק שבית הדין מטפלים תחילה בתביעת המלוה. ורק אחרי ששמעון ישלם, מטפלים בטענת שמעון בענין המשכון. רש"י סנהדרין לה א ועיין תוספות שם].

למערכה בין הערביים⁽¹⁾ כדי לקיים מצות "ונתן עליה הכהן עצים" [שמכאן למדו שצריך להוסיף על המערכה הדולקת שני גזירי עצים לפני קרבן תמיד של בין הערביים].

אבל, מכאן ואילך, לאחר שמת שמעון הצדיק, פעמים היה האש מתגבר, ופעמים אין מתגבר. ולא היו הכהנים נמנעים מלהביא עצים ולהוסיף למערכה במשך כל היום כולו כדי להגביר את האש.

ומעשה בגררן אחד שנמל חלקו וחלק חבירו ל-ט-ב [גרגרן אחר], והיו קורין אותו בן חמצן — גזולן, עד יום מותו⁽¹⁾.

אמר רבה בר שילא מאי קרא — מאיזה פסוק אנו למדים שחמצן הוא גזולן?

שנאמר [תהילים עא ד] "אלהי, פלטני מיד רשע, מכף מעול [עושה עול] וחומץ [נגזל]"⁽²⁾.

שחטפו ואכלו?

ותירצו: שאר הגרגרנים חטפו את חלק הצנועים שלא הקפידו שיקחו את חלקם. אבל אותו אדם חטף מחלק הגרגרנים שהקפידו שלא יקחו את חלקם והרי זו גזילה. [כן יש לפרש את תירוצם הראשון על פי תוספות קידושין ג א. וכן פירש מהרש"א בחידושי אגדות].

עוד תירצו: אחרים היו חוטפים מחלק אנשים שלא הקפידו אם חטפו מהם [אפילו גרגרנים] ואותו אדם חטף מאדם שהקפיד שלא יחטפו ממנו.

2. "חמצן" הוא מלשון חמסן. רש"י ורד"ק בתהילים שם.

21. פעמיים ביום הוסיפו שני גזירי עצים: בבקר לכבוד תמיד של שחר, ובין הערביים לכבוד התמיד של בין הערביים. חזון איש מנחות כג ו על פי הגמרא מנחות פט ב. [ולעיל כו ב הגמרא דורשת זאת מפסוקים]. ופירש רש"י שכוונת הגמרא כאן לשני גזירי עצים של בין הערביים. ותמה הב"ח בהגהותיו מדוע רש"י לא הזכיר גם את שני גזירי עצים שבשחרית? שהרי גם הם חובה!

והרש"ש תירץ שלא נצרך להזכיר אותם, מפני שפשוט שכאשר עסקו בסידור המערכות בשחרית ודאי סידרו אז גם את הגזירין.

1. תוספות הקשו: מדוע קראו דוקא לאותו אדם "חמצן"? במה הוא היה שונה משאר הגרגרנים

אחר הרגל [שמיני עצרת] חלה שבעה ימים ומת.

ומשעת מותו ואילך נמנעו אהיו הכהנים מלברך ברכת כהנים בשם המפורש. שלא היו ראויים לזה [רש"י]. (4).

למדנו לעיל שבארבעים שנות כהונתו של שמעון הצדיק נעשו שלשה סימנים טובים לישראל: [א. הגורל לה' עלה בימין. ב. לשון של זהורית מלבין. ג. נר מערבי דלק יותר משאר הנרות].

ואחר שמת שמעון הצדיק פעמים שהיה נעשה סימן טוב לישראל ופעמים שלא.

בברייתא שלפנינו מבואר שהיו ארבעים שנה שמעולם לא נעשה סימן טוב לישראל בדברים הנ"ל: (5)

תנו רבנן:

הגמרא מביאה ברייתא נוספת המתארת את גדולתו של שמעון הצדיק:

תנו רבנן

באותה שנה שמת בה שמעון הצדיק, אמר להם שמעון הצדיק לכהנים ביום הכיפורים: בשנה זו הוא [כינוי כלפי עצמו] מת.

אמרו לו: מנין אתה יודע?

אמר להם: בכל יום הכיפורים [שעד שנה זו] היה מזדמן לי זקן אחד לבוש בגדים לבנים ועטוף לבנים. ונכנס עמי לקדש הקדשים ויצא עמי (3).

ואילו היום [ביום הכיפורים הזה] נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ועטוף שחורים. נכנס עמי לקדש הקדשים ולא יצא עמי. [ומכאן למד שמעון הצדיק שימות באותה שנה].

מה להלן בית הבחירה אף כאן]. ורבי יאשיה מפרש [טעם אחר], שלא הזכירו את השם בגבולין משום שנאמר: "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך" [שמות כב] ודרשו: בכל מקום אשר אבוא אליך וברכתך, בבית המקדש — שם אזכיר את שמי [עיינין שם].

והתוספות הביאו שם בשם הספרי ש"אבוא אליך" פירושו בגילוי שכינה. ובכל מקום שאני נגלה, שם תזכיר את שמי.

וכתבו התוספות שטעם זה משמת שמעון הצדיק הפסיקו הכהנים להזכיר את השם המפורש בברכת כהנים. מפני שלא זכו לגילוי שכינה.

5. אף על פי שכבר משמת שמעון הצדיק ואילך לפעמים לא נעשה סימן טוב לישראל. מכל מקום

3. הירושלמי [פרק ה הלכה ב] הקשה: הרי נאמר בפסוק [ויקרא טז, יז] "וכל אדם לא יהיה באהל מועד בכואו לכפר בקדש עד צאתו". ודרשו חכמים שאפילו המלאכים שנאמר בהם "ופניהם כפני אדם" [יחזקאל א, י] בכלל זה! ואיך נכנס מלאך עם שמעון הצדיק? ותירץ: כבוד השכינה היה. תוספות ישנים. תוספות רא"ש. וריטב"א.

4. מדוע משמת שמעון הצדיק הפסיקו להזכיר את השם המפורש?

בסוטה לח א דרשו מהפסוק: "ושמו את שמי על בני ישראל" [במדבר ו], שהכהנים ברכו את ישראל בהזכרת השם המפורש. ודוקא במקדש, אבל בגבולין [מחוץ למקדש] לא הזכירו שם המפורש. כי נאמר כאן "ושמו את שמי". ונאמר בדברים ו: "לשום את שמו שם".

אמר רב זוטרין בר טוביה: למה נקרא שמו של בית המקדש "יער", כמו שלמדנו מדכתיב [מלכים י]: בית יער הלבנון?

לומר לך: מה יער מלבלב ומוציא פירות, אף בית המקדש מלבלב ומוציא פירות.

דאמר רבי הושעיא: בשעה שבנה שלמה את בית המקדש נטע בו כל מיני מגדים פירות נאים של זהב. [עצים שגידלו פירות העשויים מזהב], והיו מוציאים פירות בזמניהן. וכיון שהרוח היתה מנשבת בהן, היו נושרין פירותיהן,

שנאמר [תהילים עב]: "ירעש כלבנון פרי" מכאן שהיו הפירות שבלבנון [בית המקדש] נוקשים זה על זה ומרעשים בשעת נשירתם כיון שהיו עשויים מזהב⁽⁸⁾.

ומהן [מן הפירות הללו] היתה פרנסה לכהונה.

וכיון שנכנסו עובדי כוכבים להיכל יבשו העצים. שנאמר [נחום א]: "ופרח לבנון אומלל".

ועתיד הקדוש ברוך הוא להחזירה [להחזירן, מהרש"א] לנו, שנאמר [ישעיה לה]: "פרוח תפרח ותגל, [ארץ ישראל] אף גילת ורנן [תגיל ותרנן] כבוד הלבנון [בית המקדש]

ארבעים שנה קודם חורבן הבית לא היה גורל לה' עולה בימין, ולא היה לשון של זהורית מלבין, ולא היה נר מערבי דולק יותר משאר נרות.

ובאותן ארבעים שנה, היו דלתות ההיכל נפתחות מאליהן [כל בוקר] סימן לאויבים לבוא ולהכנס להיכל.

עד שגער בהן [בגלגלם] רבן יוחנן בן זכאי בהיכל.

וכך אמר לו רבי יוחנן בן זכאי להיכל: היכל היכל, מפני מה אתה מבעית — מבהיל⁽⁶⁾ עצמך? אמנם יודע אני בך שסופך שאתה עתיד ליחרב. [ולפתוח את דלתותיך לפני החרבן. מהרש"א].

וכבר נתנבא עליך זכריה בן [ברכיה, בן] עדו הנביא שתעשה כך, שנאמר [זכריה יא]: "פתח לבנון [בית המקדש] דלתיך ו[סימן הוא ש]תאכל אש [האויבים] בארזיך"⁽⁷⁾. [אבל מדוע אתה מקדים כל כך לפתוח את דלתותיך 40 שנה?]

ומפרשינו: אמר רבי יצחק בן טבלאי: למה נקרא שמו של בית המקדש "לבנון"?

מפני שמלבין [מכפר] עונותיהן של ישראל.

בארבעים השנים האחרונות לקיום בית המקדש מעולם לא נעשה להם סימן טוב בדברים הנ"ל. מהרש"א.

6. מהרש"א על פי הירושלמי.

7. ההיכל פתח את דלתותיו כדי שלא יאמר האויב ידנו רמה, כי לולא שהיו נפתחים מאליהם

לא היתה יד האויב שולטת לפתחם. מהרש"א.

8. רש"י לעיל כא ב מפרש שרעש הלבנון היה על ידי שהרוח נשבה על הפירות והיו מקישינן זה על זה. ונשמע קולם. ולפי זה פירשנו שמכאן ראייה שאינם פירות מאכל אלא פירות זהב.

אך לכאורה עדיין יתכן שהיו ממתכת אחרת ולא מזהב. ועיין מהרש"א בשם הירושלמי

נתן לה". [כבוד הלבנון הם פירות הזהב שבבית המקדש].

שנינו במשנה: **נתנן** [נתן את שני הגורלות] על שני השעירים ואומר לה' חטאת.

הגמרא מביאה ברייתא שיש ללמוד ממנה שהכהן הגדול הזכיר את השם המפורש ככתיבתו.

תנו רבנן:

עשר פעמים מזכיר כהן גדול את השם המפורש [ככתיבתו] בו ביום: (9)

שלשה בוידוי ראשון (10) שהתודה על פר החטאת שלו. **ושלשה בוידוי שני** שהתודה על פר החטאת שלו. **ושלשה בוידוי שהתודה על שעיר המשתלח.**

ואחד בשעה שנתן את הגורלות על השעירים ואמר לה' חטאת."

וכבר היה מעשה כאשר **אמר** הכהן הגדול את השם (11) המפורש, שנעשה נס ו**נשמע קולו ביריחו** (12).

והגמרא מביאה עוד דברים שנהגו בבית המקדש, והיו ניכרים ממרחק רב.

אמר רבה בר בר חנה: מירושלים ליריחו מרחק עשרה פרסאות (13) יש. ושפשוף ציר דלתות ההיכל בשעה שפתחו את ההיכל או סגרוהו, היה נשמע במרחק שמונה תחומי שבת [8 מיל] (14).

עיוזים שביריחו היו מתעטשות מריח הקטורת שבבית המקדש.

נשים שביריחו אינן צריכות להתבשב, מפני שריח הקטורת הגיע עד יריחו ונתבשמו ממנו.

כלה שבירושלים אינה צריכה להתקשט

גם על עונות הכהנים]. וכן בוידוי על שעיר המשתלח [אלא שהתודה על חטאת כל ישראל].

11. יש גורסים: "וכבר אמר] אנא השם" וכן גירסת רש"י לעיל כ, ב.

12. זה היה בזמן הנס כשהיו ישראל עושים רצונו של מקום. ריטב"א בביאור דברי רש"י.

13. פרסה היא ארבעה מילין. [מיל הוא מרחק תחום שבת]. נמצא שמירושלים ליריחו מרחק 04 מיל.

14. מירושלים ליריחו היה מרחק 40 מיל כמו שנתבאר בהערה הקודמת. נמצא שקול דלתות ההיכל לא נשמע עד יריחו.

וכתבו תוספות ישנים שהברייתא כאן חולקת

שדרשו ממה שנאמר בסוף דברי הימים בענין בית המקדש: "זהב פרוים", והיינו זהב שעושה פירות.

עוד פירש רש"י שם "ירעש כלבנון פרוי" היינו ירעש פרוי של ישראל כפרי הלבנון. מכאן שיש פירות בלבנון ולבנון הוא בית המקדש.

9. פירוש, בכתיבתו יוד"א וא"ו ה"א. אבל כל השנה מזכיר באל"ף דל"ת וכו'. תוספות הרא"ש ועייני תוספות ישנים וריטב"א. וראה לעיל לה ב הערה 16 כמה דעות בזה.

10. אנא "השם" חטאתי... אנא "השם" כפר נא... ככתוב... כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני "השם" תטהרו". הרי שהזכיר את השם שלש פעמים בוידוי על הפר, וכן עשה בוידוי השני של הפר [והוסיף והתודה

למדנו במשנה שהכהן הגדול העלה גורלות, והניחם על שני השעירים.

אמר רבי ינאי: עליית הגורל מתוך הקלפי מעכבת את עבודת שני השעירים. [אפילו בדיעבד]. כלומר אי אפשר להקריב שעיר אחד לה' ולשלוח שעיר אחד לעזאזל מבלי שהעלה גורלות בידי מן הקלפי. מפני שאי אפשר להחיל את קדושת שעיר החטאת. ואת קדושת השעיר המשתלח לעזאזל בדיבור [של קריאת שם] אלא הגורל הוא שקובע את שם השעיר.

[לפיכך צריך לראות איזה גורל עלה בימין, ויהיה השעיר שבימין נקבע בו. ואיזה עלה

בבשמים, מפני ריח הקטורת. ואף על פי שדרכה של כלה להתבסס יותר משאר נשים [וריח הקטורת שביריחו לא הספיק לכלה] מכל מקום בירושלים היה הריח חזק והספיק אפילו לכלות (15).

אמר רבי יוסי בן דולגאי: עזים היו לאבא בהרי מכוור (16) והיו מתעטשות מריח הקטורת.

אמר רבי חייא בר אבין. אמר רבי יהושע בן קרחה: סח לי זקן אחד: פעם אחת הלכתי לשילה שהיה שם המשכן בימי הנביאים והרחתי ריח קטורת מבין כותליה שנשאר שם ריח מחמת הקטורת שהקטירו כשהיה המשכן שם.

איסור הנאה. ואם כן איך נהנו מריח הקטורת? ותירצו התוספות: אין איסור אלא כשהאדם מקריב את עצמו לעזרה להריח יותר. ובתוספות ישנים תירצו בשם ה"ר אלחנן: כיון שהעיר היתה מליאה מן הריח הרי זה כ"לא אפשר [להמלט מההנאה] ולא מכוין". ומותר. אבל אם יתכוין אסור. [תירוצו זה הובא גם בתוספות הרא"ש והריטב"א].

ועל פי זה כתבו תוספות ישנים שאנשי בית אבטינס שפיטמו את הקטורת [לעיל לח, א] לא הוצרכו לסתום את נחיריהם בשעת הפיטום. ושלא כדברי ר"י שמצריך שיסתמו את נחיריהם. וכן כתב בתוספות הרא"ש. ועיין שם ובריטב"א.

16. שם מחוז. רש"י. ותוספות ישנים כתבו שהם הרי גלעד [הרי הגלעד בתרגום של כתובים טורי מכמר. ודרך העיזים לרעות שם כמו שנאמר "כעדר העיזים שגלשו מן הגלעד"]. והגלעד רחוק מירושלים יותר מיריחו.

על המשנה בתמיד [ח, ח] שאומרת ששמעו את שער הגדול שנפתח עד יריחו. וכ"כ תוספות ישנים לעיל כ, ב [ד"ה והיה] ותוספות הרא"ש. ותוספות תירצו שצירי הדלתות נשמעו רק עד 8 מיל. אבל [דפיקתן] השער עצמו היה נשמע עד יריחו. או אפשר לומר, שעד 8 מיל היה קול צירי הדלתות נשמע בכירור. וכל השומעים הבינו שזהו קול צירים. אבל מיריחו שמעו קול הברה בעלמא. ורק מי שהיה יודע [שעכשיו נפתחים דלתות ההיכל] הבין שזהו קול צירים.

הריטב"א מתרץ שבזמן הנס נשמע הקול עד יריחו. ושלא בזמן הנס נשמע הקול 8 מילין.

15. תוספות ישנים. [ורבנו אליקים כתב שקישוט הוא יותר מביסום. שקישוט הוא בכל גופה. וכן בתוספות כתובות סו, ב כתבו שהקישוט הוא לעדן הבשר, ולהשיר השער, ולפשט הקמטים]. הקשו תוספות: הגמרא בפסחים [כו, א] אומרת: קול מראה וריח אין בהם מעילה ומשמע שרק מעילה אין בהם, אך יש בהם

דעת רבי נחמיה שהפסוק מדבר בכל העבודות הנעשות בכגדי לבן, בין בעבודות הנעשות בפנים – בקדש הקדשים, ובין בעבודות הנעשות בחוץ – בהיכל או בעזרה.

ואילו רבי יהודה סובר, שהפסוק מדבר בעבודות הנעשות בכגדי לבן בקדש הקדשים בלבד. (19)

הגמרא דנה בדברי רבי ינאי ורבי יוחנן שנחלקו אם עליית גורל מתוך הקלפי מעכבת האם נחלקו לשיטת רבי יהודה או שיטת רבי נחמיה. ונאמרו בזה שתי לשונות [דעות]:

לשון ראשונה:

אליבא דרבי יהודה, דאמר דברים הנעשין בכגדי לבן מבחויין לקדש הקדשים, עבודתם לא מעכבא [לא מעכבת], כולי עלמא לא פליגי – לא נחלקו בעליית הגורל והכל

בשמאל, ויהיה השעיר שבשמאל נקבע בן (17).

אבל הנחה של הגורל על השעיר אינה מעכבת את העבודה בדיעבד, אפילו אם לא הניחו את הגורל על השעיר. שהרי כבר הוקבע על השעיר שבימין, השם שבגורל שעלה בימין. וכן הוקבע על השעיר שבשמאל השם שבגורל שעלה בשמאל.

ורבי יוחנן אמר: אף עלייה בגורל אינה מעכבת את עבודת השעירים בדיעבד, ואם קרא לשעיר אחד שם חטאת, ולשני שם עזאזל, עבודתם כשירה. אלא שחיסר את מצות ההגרלה (18).

בענין עבודות יום הכיפורים נאמר לשון "חוקה" "והייתה זאת לכם לחקת עולם אחת בשנה". ויקרא טז] ללמד שסדר עבודות יום הכיפורים מעכב [אפילו בדיעבד].

ונחלקו תנאים בביריתא [להלן ס, א] באיזה עבודות דיבר הכתוב.

מדאורייתא הרי היא מעכבת לדעת רבי ינאי.

18. במקדש דוד [כד, ג] כתב שלמאן דאמר הגרלה לא מעכבא, אפילו כאשר קיים את מצות ההגרלה, לא הגורל הוא שקובע את שם הקרבן, אלא קריאת השם בפיו. ומצוה על הכהן לקרוא שם חטאת על השעיר אשר עלה עליו הגורל לה'. ושם עזאזל על השעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל. אך מדברי הגבורת ארי מוכח שלא כדבריו עיין להלן מ, ב הערה 7.

19. א. רבי יהודה ורבי נחמיה מדברים [לקמן ס, א] בכהן גדול ששינה את סדר עבודות יום הכיפורים והקדים את המעשה המאוחר לפני המוקדם.

17. בדברי רבי ינאי מבואר שהגורל מעכב. ויש להסתפק אם הגורל חייב להיות בקלפי או שהקלפי אינה מעכבת. וכתב הריטב"א שמדאורייתא אין צריך קלפי אלא מדרבנן, ולכן יתכן שאין הקלפי מעכבת.

אבל תוספות ישנים לעיל [בעמוד א ד"ה טרף] הביאו בשם תורת כהנים שדרשו מהפסוק "אשר עלה עליו הגורל" שצריך שהגורל יעלה מתוך הקלפי, אך הביאו שמהירושלמי נראה שמדאורייתא אין צריך קלפי אלא אפילו קלתות כשרים. [ותוספות הרא"ש מיישב את דברי תורת כהנים כדעת הירושלמי. עיין שם. ועיין בפירוש ר"ש משאנץ על ספרא אחרי ב, ד].

ונראה מהריטב"א שלדעת הסוברים שהקלפי

לכן מעכבות ואפילו עבודות שבחוץ:
מאן דאמר – מי שאמר עליית הגורל
מעכבא [– רבי ינאי] טעמו פשוט, כדברי
 רבי נחמיה שאמר שעבודות הנעשות בבגדי
 לכן בחוץ מעכבות (21).

מודים **דלא מעכבא** שהרי עליית הגורל לא
 נעשתה בקדש הקדשים (20).

כי פליגי – ונחלקו דוקא **אליבא דרבי**
נחמיה הסובר שכל העבודות הנעשות בבגדי

שנעשו בחוץ, אם הן צורך פנים, מודה בהם רבי
 יהודה שסדרן מעכב, כגון: חפינת הקטורת
 שנעשתה בחוץ אם עשאה לפני שחיטת הפר לא
 עשה כלום, כיון שחפינת הקטורת היא לצורך
 הקטרתה בקדש הקדשים [ויחזור ויחפון אחרי
 שחיטת הפר].

לפי זה הקשו תוספות ישנים: אמנם ההגלה
 עצמה נעשתה בחוץ אבל, הרי היא לצורך
 השעיר הפנימי, שזרקו את דמו בקדש הקדשים!
 ולמה אין ההגלה מעכבת לרבי יהודה?

ותירצו בשם ה"ר אלחנן: ההגלה אינה צורך
 עבודת פנים בלבד, שהרי על ידי ההגלה נקבע
 גם השעיר של עזאזל הנעשה בחוץ.

עוד תירוך: לאחר ההגלה היה עושה בשעיר
 עבודות בחוץ דהיינו שחיטה וקבלה. ורק אחר
 כך עשה בו עבודות בפנים. ולכן נחשבת
 ההגלה לצורך עבודות חוץ.

ותירוצים אלו הובאו גם בתוספות הרא"ש
 וריטב"א. עיין שם. [ועיין בתוספות ישנים
 שתירצו תירוך נוסף].

21. קשה: מאחר שלדעת רבי נחמיה כל
 העבודות הנעשותו בבגדי לכן מעכבות, ורבי
 ינאי סובר כמותו, אם כן מדוע אמר שהנחת
 הגורלות על השעירים אינה מעכבת? הרי בפסוק
 נאמר "ונתן אהרן על שני השעירים גורלות".
 ועבודה זו נעשתה בבגדי לכן!

ותירצו תוספות ישנים: כיון שהשעירים
 מבוררים על ידי הגורל, אין סברא שהנחה
 תעכב. וכן כתבו בתוספות הרא"ש. ועיין
 ריטב"א שכתב שמפני שהשעירים מבוררים אין

דעת רבי יהודה שאם שינה בעבודות הנעשות
 בקדש הקדשים לא עשה כלום ויחזור ויעשה את
 העבודה המאוחרת אחרי המוקדמת. אבל אם
 שינה בעבודות הנעשות מחוץ לקדש הקדשים
 אפילו בעבודות שנעשות בבגדי לכן, אין שינוי
 הסדר מעכב.

ואילו רבי נחמיה סובר שאם שינה בסדר
 העבודות הנעשות בבגדי לכן לא עשה כלום.
 אפילו אם הן עבודות שמחוץ לקדש הקדשים.

שורש מחלוקתם ב"חוקה" שנאמרה בסדר
 עבודות יום הכיפורים [והיתה זאת לכם לחקת
 עולם אחת בשנה], האם "חוקה" מדברת בכל
 עבודות הנעשות בבגדי לכן או דוקא בעבודות
 שבקדש הקדשים. [עיין לקמן ס, א טעמיהם].
 [רש"י].

הגמרא כאן נוקטת כי כשם ש"חוקה" נאמרה
 על סדר העבודה, כך "חוקה" נאמרה על
 העבודה עצמה. וממילא לרבי יהודה דוקא
 עבודות הנעשות בקדש הקדשים מעכבות. ואילו
 לרבי נחמיה כל העבודות הנעשות בבגדי לכן
 מעכבות. [ועיין להלן מ, א הערה 14].

ב. פירשנו את הסוגיא כאן כרש"י ש"עבודות
 שבפנים" היינו בקדש הקדשים בלבד, אבל
 עבודות שבהיכל הן בכלל עבודות שבחוץ ואין
 סדרן מעכב לדעת רבי יהודה.

אבל הרמב"ם כתב [עבודת יום הכיפורים ה,
 א] שעבודות ההיכל הן בכלל עבודות פנים
 ומעכבות. ועיין לחם משנה שם שהסתפק אולי
 להגיה ברמב"ם כדעת רש"י.

20. הגמרא להלן ס, א אומרת שאפילו עבודות

כי פליגי — נחלקו דוקא **אליבא דרבי יהודה** הסובר שעבודה הנעשית בחוץ לא מעכבת בדיעבד:

מאן דאמר [מי שאמר] עליית הגורל לא **מעכבא** [רבי יוחנן], טעמו פשוט, כדברי רבי יהודה שעבודה הנעשית בחוץ לא מעכבת.

ומאן דאמר [מי שאמר] עליית הגורל **מעכבא** [רבי ינאי], סובר, שאף על פי שרבי יהודה אמר שעבודות הנעשות בחוץ אינן מעכבות, מכל מקום **שאני הכא** — שונה עליית הגורל משאר העבודות, משום **דתנא ביה קרא** — ששנה בו הכתוב: **"אשר עלה" "אשר עלה" תרי זימני** — פעמיים, ויש כלל בענין עבודות הקדשים שכל מקום ששנה עליו הכתוב פעמיים, מעכב [אפילו בדיעבד] (23).

ומאן דאמר — ומי שאמר עליית הגורל לא **מעכבא** [רבי יוחנן], סובר, שאף על פי שרבי נחמיה אמר שעבודות הנעשות בחוץ בבגדי לבן מעכבות, מכל מקום, **הני מילי הדברים** אמורים דוקא ב"עבודה" [עבודה שהיא חלק מעבודת הקרבנות]. אבל הגרלה לאו בגדר "עבודה" היא ולכן אינה מעכבת. (22)

לשון שניה [בביאור מחלוקת רבי ינאי ורבי יוחנן]:

איכא דאמרי — יש מבארים את מחלוקת רבי ינאי ורבי יוחנן באופן אחר:

אליבא דרבי נחמיה, **דאמר** עבודה הנעשית בחוץ בבגדי לבן **מעכבא**, כולי עלמא לא **פליגי** — לא נחלקו. והכל מודים בעליית הגורל **דמעכבא** [שהרי היא נעשית בבגדי לבן].

מוכח שרבי ינאי [הסובר שההגלה מעכבת בהכרח סובר שההגלה עבודה היא. אבל תוספות ישנים בעמוד א ד"ה הסגן, הקשו שהרי מסקנת הגמ' להלן שלרבי יהודה ההגלה מעכבת. ואם כן איך הסגן כשר להגלה? ותירצו: שאינה עבודה כל כך מפני שעל ידי הכהן הגדול [שהוציא גורל אחד] מתבררים שני השעירים [שממילא יודעים גם מהו השעיר השני]. והגמרא אומרת שהגלה לאו עבודה היא. [וכן הוא בתוספות הרא"ש]. ומוכח מדברי התוספות ישנים שאפילו למאן דאמר שהגלה מעכבת מכל מקום הגלה לאו עבודה היא. והיינו, שהכל מודים שהגלה לאו עבודה היא. ומכל מקום יתכן שהיא מעכבת מפני שנאמר בה "אשר עלה".

23. ומאן דאמר הגרלה לא מעכבת יתרוץ, שכיון ש"אשר עלה" לא נאמר בלשון ציווי, אין זה

הנתינה נחשבת עבודה כלל. [כדומה למה שהגמרא תאמר להלן "הגרלה לאו עבודה היא"] ואפשר שזו כוונת התוספות ישנים הנ"ל.

22. בלשון רש"י שלפנינו מבואר שהגלה אינה עבודה מפני שהיא כשרה בסגן לרבי אליעזר שאמר לעיל [בעמוד א] הסגן וכהן גדול מכניסים ידיהם לקלפי. והמהרש"א מוחק את דברי רש"י כאן [וכתב על זה שהדיבור כאן מיותר ואינו ברש"י ישן].

על כל פנים לגירסא שלפנינו מבואר שרבי אליעזר [שאמר שהסגן והכהן גדול הכניסו את ידיהם לקלפי] בהכרח סובר שהגלה אינה עבודה.

והתוספות רי"ד לעיל [בעמוד א'] כתב שרבי אליעזר בהכרח סובר שההגלה אינה מעכבת שאילו למאן דאמר עבודה מעכבת בהכרח שהיא עבודה. ונעשית בכהן גדול. ומהתוספות רי"ד

מיתבי סתירה לדברי הלשון השניה מברייתא:

להקשות על לשון זו מהברייתא [האומרת שאם לא הגריל – כשר]:

שנו בברייתא: **מצוה להגריל. ואם לא הגריל** [אלא אמר שעיר זה לה' ושעיר זה לעזאזל] **כשר בדיעבד.**

בשלמא למאן דאמר [רבי יוחנן] שעליית הגורל **לא מעכבא, הא** – הברייתא הזאת **מני** – מי שנאה? **רבי יהודה היא** [הסובר שעבודה הנעשית בחוץ בבגדי לבן אינה מעכבת].

וקשה מן הברייתא על שיטת רבי ינאי שאמר עליית הגורל מעכבת.

אלא – אבל **למאן דאמר** [רבי ינאי] שעליית הגורל **מעכבא** אפילו לדעת רבי יהודה, מפני ששנה בה הכתוב לעכב, קשה: **הא, ברייתא זו, האומרת שאם לא הגריל כשר בדיעבד** – **מני, מי שנאה?** (1)

בשלמא להך לישנא – אמנם מובן ללשון הראשונה **דאמרת, אליבא דרבי יהודה כולי עלמא** [רבי ינאי ורבי יוחנן **לא פליגי** – הכל מודים [לשיטת רבי יהודה] בעליית הגורל **דלא מעכבא, לפי זה יש לתרץ:**

ומתרצינן: **תני, יש** לשנות את דברי הברייתא כאילו היתה כתובה בנוסח אחר: **"מצוה להניח את הגורלות על השעירים, ואם לא הניח – כשר"**. (2)

הא – ברייתא זו [האומרת שאם לא הגריל – כשר בדיעבד], **מני** – מי התנא ששנאה? **רבי יהודה היא.** ואף רבי ינאי מודה שרבי יהודה סובר – עליית הגורל אינה מעכבת.

ובדבר זה הכל מודים, שאף על פי שלדעת רבי ינאי [בלשון השניה] ההגדרה מעכבת אפילו לרבי יהודה, משום ששנה בה הכתוב, מכל מקום הנחת הגורלות על השעירים אינה מעכבת, מפני שלא שנה בה הכתוב.

א-ח **אלא להך לישנא** האחרונה, **דאמרת פליגי,**

שרבי ינאי ורבי יוחנן נחלקו בשיטת רבי יהודה [ודעת רבי ינאי שהגדרה מעכבת], יש

בפירוש שהגדרה אינה מעכבת. ואם כן קשה, מדוע הגמרא כאן לא העמידה את הברייתא [מצוה להגריל ואם לא הגריל כשר] כרבי שמעון?

תירצו התוספות ישנים: הגמרא כאן עדיין לא ידעה את דברי רבי שמעון, ועיין שם תירוץ נוסף. וכן כתבו תוספות הרא"ש וריטב"א.

והתוספות כתבו שבסוף הברייתא שנו דברי רבי שמעון, ובהכרח שתחילת הברייתא אינה כרבי שמעון.

בכלל כל מקום ששנה הכתוב בקדשים, שמעכב. ואפילו מאן דאמר הגדרה מעכבת מודה שבדרך כלל לא נאמר הכלל [שכל מקום ששנה הכתוב בקדשים, מעכב] אלא בלשון ציווי, אלא שכאן שנאמרה "חוקה" לענין זה מועיל גם "אשר עלה" "אשר עלה" אף על פי שאינו לשון ציווי. תוספות.

והשיח יצחק כתב שמרש"י נראה שאין צריך את הגילוי של "חוקה" ללמד ש"אשר עלה" "אשר עלה" מעכב. עיין שם.

2. אין כוונת הגמרא להגיה את הברייתא אלא

1. לקמן הגמרא מביאה שרבי שמעון אומר